

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: III. nižjeavstrijski katoliški shod. — Naše ljudsko šolstvo. — Naše kričočje razmere. — Kritikujoči glasovi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Parte.

III. nižjeavstrijski katoliški shod.

Dne 10. in 11. maja je zboroval na Dunaju III. katoliški shod za nižjeavstrijsko. Shod se je vršil popolnoma v tistem žanru, kakor se sploh vrše taki shodi po širnem svetu. Duhovniki v pretežni večini, nekaj zaradi svoje tradicionalne pobožnosti znanih aristokratov in aristokratov, večje število „zavednega“ proletarijata a la kranjskih katoličanov in nekaj politične karijere žejnih korifej (Lichtenstein & Comp.)

Ta shod nas bi sicer ne zanimal čisto nič, da se ni izkazalo na njem ono, kar zahtevajo na vseh svojih shodih internacijonalni klerikalci, prav tipično. Stremljenje klerikalcev viškuje v zahtevi, da dobodi njih stranka v vseh javnih zastopih ali relativno večino ali pa tako manjšino, ki bo onemogočevala vsako pozitivno delo.

Predlogi, ki so se sprejeli na imenovanem shodu v šolski sekciji — kar se ljudskega šolstva tiče — so sledeči:

1.) Die Normen über die Zusammensetzung der Bezirksschulbehörde seien dahin abzuändern, daß als Vertreter der katholischen Kirche in derselben zwei katholische Geistliche bestellt werden, deren Ernennung dem zuständigen Bischof obliegt. Desgleichen sei die Landesverwaltung im Bezirksschulrat durch zwei vom Landesausschuss in dieselben zu entsendenden Mitglieder zu repräsentieren.

2.) In den Landesschulrat seien als Vertreter der katholischen Kirche drei katholische Geistliche von den Landesbischöfen zu entsenden.

3.) Die Aufsicht über den Religionsunterricht und die Bestimmung der religiösen Übungen seien ausschliesslich den kirchlichen Behörden anzuvertrauen.

In kot slepilo ali kot izenačenje prelepih svojih zahtev je sklenil ta shod, da naj se učiteljstvu zvišajo plače.

Okrajni šolski svet obstaja po sedanjih zakonih iz tehle funkcijonarjev:

a) okrajnega glavarja kot predsednika;

b) iz zastopnikov učiteljstva, in sicer: dva voli okrajna učiteljska konferencija. Ako pa je v dotičnem okraju ena ali sta dve meščanski šoli, sta dotična dva ravnatelja člana okrajnega šolskega sveta. Ako je pa v onem okraju več meščanskih šol, postaneta člana okrajnega šolskega sveta ona dva ravnatelja, ki jih volijo vsi dotični ravnatelji. Ako je pa v tem okraju kako učiteljske, realka ali gimnazija, tedaj so ravnatelji teh šol tudi člani okraj. šol. sveta;

c) iz od vlade imenovanih zastopnikov onih veroizpovedovanj, ki štejejo v okraju nad 500 duš;

d) iz članov, katere volijo župani dotičnega okraja. Število sicer določi deželni šolski svet, a to število pa mora dosežati absolutno večino vseh članov okrajnega šolskega sveta. — (Zastopniki pod b) in d) imajo tudi ravno toliko voljenih namestnikov.)

V okrajnih šolskih svetih v mestih z lastnim statutom pa so:

a) župan, predsednik.

b) od župana imenovani poročevalec v ekonomičnih in administrativnih zadevah. Potrđi ga vlada.

c) 7 zastopnikov učiteljstva. 3 volijo ravnatelji in učitelji meščanskih šol, a 3 ljudskošolski učitelji mesta Dunaja, enega pa volijo ostala mesta dotičnega okraja;

d) 3 člane mesta Dunaja: eden je imenovan od deželnega šolskega sveta izmed ravnateljev in učiteljev pripravnic in dva izmed učiteljstva ostalih kategorij šol;

e) na Dunaju imenuje vlada 3 cerkvene zastopnike, in sicer po enega rimsko-katoliške, protestantske in izrealitske cerkve;

d) zastopniki občinskih zastopov. Določi jih sicer deželni šolski svet, a število le-teh mora presežati absolutno večino vseh članov.

Iz ravnokar očrtanega zakona je razvidno, da imenuje cerkvene zastopnike sedaj še vedno vlada, in sicer po enega vsake kategorije dotične verske sekte. No, da si je vlada vedno le izbirala take može, ki so ji bili kolikor toliko prijazni, je umljivo, ako pa sedaj pride shod z zahtevo na dan, da imej pravico izbrati cerkvene zastopnike, in sicer mesto enega, kar dva — edino le škof, tedaj je pričakovati, da si izbere le-ta najhuje „peteline“. Samo ob sebi je pa umljivo, da bo deželni odbor nižjeavstrijski svojim zastopnikom tudi imenoval le zgolj „učiteljstvu naklonjene“ može.

Ako pa si ogledamo sestavo okraj. šolskega sveta natančneje in ako poznamo natančneje večino občinskih zastopov nižjeavstrijske vojvodine, tedaj si lahko na prste seštejemo, kje bi bila potem vedno le večina okraj. šol. sveta. Klerikalci dobe s tem skoro v vseh teh zastopih neomejeno oblast in to je njih končni smoter, ker potem bi se ravnali po besedah znanega učiteljezrea dr. Gessmanna, da se mora učiteljstvo dajati na krajše verige.

Ista usoda zadene po najnovejši želji „navdušenih“ učiteljskih prijateljev — deželni šolski svet.

Le-ta obstoja iz teh-le prisednikov:

- a) deželnega predsednika;
- b) štirih zastopnikov, od deželnega odbora imenovanih;
- c) enega poročevalca v ekon. in administr. zadevah;
- d) dežel. šol. nadzornikov;
- e) 3 cerkvenih zastopnikov, in sicer rimsko-katoliške, protestantske in izraelske cerkve;
- f) 3 zastopnikov, voljenih od dunajskega obč. sveta,
- g) 3 imenovanih zastopnikov učiteljstva.

Ako pa stopi sedaj v veljavo zahteva, da imej rimsko-katoliška cerkev mesto sub e) navedenega le 1 člana, kar tri od škofov imenovane članice — je večina vedno le v rokah klerikalcev, zakaj člani, navedeni pod b) in f) so že tako in tako navdušeni klerikalci in sedaj pa še 3 zastopniki rimsko-katoliške cerkve, je tu potem število 10 — ki vedno odločuje v korist klerikalcem. In to je, kar žele dobiti v svojo pest naši ljubi klerikalni prijatelji. — Prepričani smo pa trdno, da se jim ne posreči ta črna nakana nikdar, zakaj naša vlada ne bo tako kratkovidna, da bi kdaj predložila v najvišje potrjenje tak zakon, po katerem tako vroče hrepeni ves vesoljni klerikalni tabor.

Nikakor pa ni tudi napačna misel, da odločuj pri krščanskem nauku, kakor tudi o verskih vajah edino le cerkvena oblast. Tu nastane potem država v državi. In čudno! Cerkev zahteva vedno in vedno, šola bodi podrejena v vseh stvareh edino le cerkveni avtoriteti, duhovščina imej povsod prvo besedo, akoravno ne prispeva niti vinarja za šolske potrebe — a delovanje duhovščine v šolah bodi pa popolnoma „vogelfrei“. — To je prava liguorijanska logika.

Ravno tako je imenitna zahteva III. katoliškega nižjeavstrijskega shoda po izboljšanju učit. plač. Res ne vemo, kako so prišli ti možje do te resolucije. Saj so možje, ki so fungirali na tem shodu, omnipotentni v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Ako bi jim bilo resno pri sreči zvišanje učiteljskih plač, bi stopili pred deželni zbor z izdelanim načrtom in tam rekli: To je naše delo — in III. katoliški shod bi dal samo svoj škofov blagoslov — pa mirna Bosna! Edina škoda pri tej komediji je ta, da molči zgodovina, ako so si nižjeavstrijski klerikalci vzeli za zgled našega genijalnega dr. 5000 — ali so mogoče v ceni poskočili na svetopisemsko znano število 10.000. —

Naše ljudsko šolstvo.

(Konec.)

Oglejmo si še stroške za šolo. Naša dežela plačuje za vsakega šoloobveznega otroka 13.4 K. Samo Istra in Galicija plačujeta manj t. j. 10 kron. Vse druge dežele plačujejo več in Dolenja Avstrija še celo 31.6 K več. Seveda so nekatera bogateja, a vendar se lahko reče, da nismo mi najubožnejši. Če naše ljudstvo po nekaterih farah plačuje ogromen cerkven davek, če računajo siromaku navaden pogreb 24 K mesto 9 K, a se proti temu ne upa ziniti, tedaj bi tudi še za svoje šole, ki so mu živ kapital, zmogel nekaj kron vsako leto. Tisto tarnanje na eni strani in tista popustljivost na drugi mora imeti slabe posledice za konkurenčno sposobnost našega ljudstva. Zakaj po nekaterih občinah zmorejo po 90 in še več % naklade za poprave cerkve, a v drugih pa imajo vse naklade komaj 10—12%, pa jih vendar gosposke ne silijo, da bi si uredile svoje šole? Naše mnenje je, da bi se morale

šolske gosposke ravnati po geslu: Kar mora biti, mora biti. Kaj bi hodili h kakim analfabetom po svete?! Pametne može za svet vprašati, pa izvesti zakon — to je prava pot.

Člankar v „Narodu“ pravi, da mu je simpatična sedanja sveža, nekoliko ostra sapica, ki pihlja iz deželne uprave. Nam bo ta ostra sapica tudi simpatična, ko bo začela pihljati tam, kjer je potrebna. A ta sapica pihlja danes proti učiteljstvu, ki je s svojim delovanjem ni zaslužilo. Kje in kdaj so pa merodajni krogi opozorili učiteljstvo na tisto metodo, katere niti ministrstvo ne predpisuje, a jo zdaj hočejo v šolo veksperimentirati? Vsaka reč mora imeti svoj čas, posebno če je čisto nova, ne pa da se hoče čez noč uvesti nekaj, kar niti splošno pripoznano ni. Ta „ostra sapica“ učiteljstvu neprijetno v ušesa reže in ga disgustira, ker si je ono v svesti, da je storilo do sedaj svojo dolžnost. In mi rečemo, da naj gospodje Boga zahvalijo, da je bilo učiteljstvo za tiste bore groše, ki jih plačo imenujete, tako vestno pri svojem delu.

Saj je iz tega članka jasno, da manjka na Kranjskem 268 šol. Kaj so temu krivi učitelji?

Na Kranjskem je 210 enorazrednic, t. j. 54%, prenapoljenih z učenci s poldnevnikom.

Kaj so temu učitelji krivi?

Na Kranjskem so učenci prikrajšani povprek za 700 šolskih dni. In to napako se hoče popraviti z „reformami“. Božične počitnice so se skrajšale za tri dni in par dni se je pridobilo v začetku in h koncu leta, t. j. na leto 5 dni in v osmih letih $8 \times 5 = 40$ dni. Velike počitnice se že baje tudi tresejo pred „reformami“, in če vzamejo še tistih 30 dni velikih počitnic, imajo v osmih letih $8 \times 30 = 240$ dni. Potem bi še povprek zmanjkalo 420 dni. Mi smo neizrečeno radovedni, s katerimi „reformami“ bodo teh 420 dni nadomestili. A vsega tega nedostatka niso krivi učitelji, pa jim vendar tista „ostra sapica“ zopet pripihlja okolo ušes. — Šolski obisk je pri nas resnično odvisen od učiteljeve individualitete in pa od dozorelosti otrok. Učitelj, ki ga imajo otroci radi, ima dober obisk. V višjih razredih, kjer že vedo otroci ceniti pouk, je tudi obisk dober. Učitelji torej z dobrim poukom in pametno vzgojo store kolikor mogoče za dober obisk šole. A kaj pa store drugi faktorji? Povedali smo že, da se dobe krajni šolski sveti, ki kar 10 let ne stavijo nobenega kazenskega nasveta glede šolskih zamud, kje pa so druge šolske gosposke, da ne opozorijo krajnih šolskih svetov na njihovo zakonito dolžnost! Če učitelj pri krajnem šolskem svetu stavi nasvet, da se ta ali oni nemarnež kaznuje, takoj ga po fari „tajno“ in „javno“ raznašajo, da ljudi v „štrafengo spravlja“. Če bere pa učitelj (Bog mu grehe odpusti!) še celo „Narod“, tedaj ga pa kar na indeks denejo in lažejo o njem in ga obrekujejo, kar se da. Da, celo ljudi šuntajo javno, naj k takemu učitelju ne pošiljajo svojih otrok v šolo. In kaj se je v takih in enakih slučajih zgodilo v obrambo učitelja, v obrambo šole? Priznamo, da nam niso še vse dobre „reformne“ znane, ki jih pihlja „ostra sapica“ v naše šolstvo, in zato tudi ne vemo prav za noben slučaj, da bi bile ob taki gonji šolske gosposke preganjanega učitelja ščitile.

Tu bi bila pač na mestu „ostra sapica“, ki bi lažnjive jezike temeljito okrajšala in varovala avtoriteto šole in učitelja. — Učitelji torej žesedaj delajo, kolikor se da, za dober obisk šole in se žrtvujejo za njo. A če se jim bo jemalo proste dni, ne